

Официално изказване на Найген Рашков, Директор на Амнести Интернешънъл България, пред Комисия по култура и медии във връзка с предложението за законопроект за "регистрация на чуждестранни агенти" в България.

Уважаеми г-н Председател, уважаеми Народни представители,

Днес се обръщам към Вас с призив да отхвърлите категорично предложението за законопроект за регистрация на чуждестранни агенти в България. Този законопроект е несъвместим с международното право за защита на правата на човека и стандартите, които гарантират правото на свобода на изразяване и сдружаване, и представлява сериозна заплаха за конституционно гарантираните основни права в България.

Ако погледнем към други държави, където подобни законопроекти са намерили политическа реализация, ще видим вредните последици за гражданските свободи. В Унгария приетият закон за „чуждестранните агенти“ създаде атмосфера на подозрение и враждебност към гражданското общество. Единственият му мотив беше да стигматизира и подкопае организациите, които извършват основна работа по защита на правата на човека. Както Амнести Интернешънъл установи по това време, законът имаше дълбоко въздействие върху гражданското общество; той заглуши критични гласове и потисна обществения дебат, като заклейми организации, които действат прозрачно и законно, като „врагове на държавата“.

Не по-малко обезпокоително е и случилото се в Грузия по-рано тази година. Законът за „чуждестранните агенти“, приет през май, наложи

допълнителни прекомерни изисквания за отчетност върху неправителствените организации, включително инспекции и административна и наказателна отговорност, както и непропорционални присъди лишаване от свобода за нарушения. Бившият комисар по правата на човека на Съвета на Европа предупреди по това време за сериозния „смразяващ ефект“ на закона върху гражданското общество.

Заклеймяването на организации като чуждестранни агенти само защото получават международна подкрепа създава опасен прецедент, който вреди на гражданското участие, обезкуражава дарителите и плаши организациите да мълчат.

През 2022 г. Европейският съд по правата на човека постанови, че руският закон за „чуждестранните агенти“, който е подобен на законите в Грузия и Унгария, нарушава член 11 от Европейската конвенция за защита на правото на сдружаване. Съдът постанови, че създаването на специален статут и правен режим за организации, които получават финансиране от международни или чуждестранни източници, не е оправдано, а ограниченията пречат на тяхната законна дейност.

България, като член на Европейския съюз и по-широката международна общност за защита на правата на човека, не трябва да следва този опасен път. Законопроектът, който обсъждаме днес, отразява практиките на авторитарни режими, които използват подобни закони, за да заглушат несъгласието и да подкопаят правата на човека. Гражданските организации предоставят безценни услуги на обществото – от защита и подкрепа на уязвими групи до гарантиране

на прозрачност и отчетност в управлението на България. Те правят това открито, в рамките на закона, и с ясна отгаденост на основните човешки права и свободи, които са залегнали в нашата конституция.

Ако бъде приет, този законопроект не само ще подкопае способността на неправителствените организации да изпълняват своята жизненоважна работа, но ще нанесе и сериозен удар върху върховенството на закона в България, като ограничи правата на гражданите свободно да изразяват своето мнение и да се сдружават в името на справедливостта и равенството. Неясният и широк език, използван в законопроекта, допълнително увеличава риска от произволно прилагане, което може да доведе до селективно насочване срещу организации, които критикуват правителствената политика или защитават правата на човека.

Гражданските организации не са чуждестранни агенти; те са агенти на прогреса, справедливостта и положителните социални промени. Всеки опит да се ограничи тяхната дейност чрез етикетирането им като чуждестранни агенти е пряко посегателство върху правата на човека и подкопава международните ангажименти на България съгласно международното право.

Призовавам уважаемите членове на тази комисия категорично да отхвърлят законопроекта в неговата цялост.

Благодаря за вниманието!